

Editorial

Poprvé jsme o čísle věnovaném „právu“ uvažovali před několika lety, kdy se nám zdálo, že mezi tehdy mladými českými právními teoretiky, logiky, filosofy i historiky je mnoho lidí, kteří jsou schopni „vystoupit z právního pole“, a tím jej učinit zajímavým i pro odborníky v sociálních a humanitních vědách. Vystoupit tak, že opustí úhel pohledu, který by bylo možné označit jako pohled práva na společnost, jako pohled, kterým právo společnost reguluje. A naopak tímto vystoupením zaujmou pozici, která jim umožní promýšlet otázky vzájemného vlivu práva a společnosti na nejrůznějších rovinách jejich působení (na rovině mocenské, jazykové, kulturní atd.). Současně jsme chtěli dát také badatelům v oblasti sociálních a příbuzných věd možnost předložit své práce, které výše zmíněné právní pole mohou zasahovat. Jsme přesvědčeni, že tento dialog současná česká právní věda potřebuje. Domníváme se, že současný stav bádání v oblasti právní vědy vyžaduje nové impulzy, které jí otevřou další sféry zkoumání a inspiraci a upozorní ji na stav poznání v dalších disciplínách. Pokud jsme si mysleli, že máme přehled o práci právních vědců, pak o tom, co můžeme čekat od vědců sociálních, jsme měli po pravdě jen mizivou představu. Výsledkem práce všech zúčastněných je číslo, které držíte v rukou. Musíme přiznat, že jeho struktura je pro nás nakonec překvapivá. A nejenom proto, že mnoho z lidí, jejichž účast jsme předpokládali, se nakonec k napsání textu do časopisu neodhodlalo – děkujeme jim ale touto cestou za práci odvedenou při recenzním řízení. Překvapením pro nás byl ale i zájem z námi nečekaných stran, který znamenal, že je toto číslo nakonec svým rozsahem nadstandardní. Na druhou stranu nutno přiznat, že složení textů zřejmě kopíruje rozložení zájmu o právo tak, jak dnes v českých sociálních vědách existuje. Nepochybujeme přitom, že o otázky práva a jeho společenských dopadů se zajímá vlastně většina sociálních vědců, ale spíš jde o badatelský zájem doplňkový, který může rámovat výzkum zaměřený jiným směrem, je pro něj často nutný, ale není primární.¹ Je pochopitelné, že přetavit tento okrajový zájem ve stati, kde by právo bylo nosným tématem, je obtížné.

V čísle jsou nakonec zveřejněny texty vycházející z teoretické práce i empirického výzkumu badatelek a badatelů na poli právní vědy, politikologie a antropologie. První dva texty

Sociální studia. Katedra sociologie FSS MU, 2/2015. S. 7–8. ISSN 1214-813X.

¹ Za všechny můžeme uvést např. antropologické, etnografické či socio-ekonomické studie forem bydlení, jeho dostupnosti, proměn atd., kde právní rámec je jedním ze zásadních ovlivňujících faktorů. Podobně se bez zkoumání právního rámce neobejdou migrační studia a další obory sociálních věd.

reflektují pozici práva v situacích z hlediska jeho povahy nejednoznačných, iritujících či zlomových. Zatímco text *Martina Škopa* je zaměřen na jeho pozici v postmoderní situaci, kdy mohou být rozhodnutí podrobována složitějšímu zkoumání založenému na socio-kulturním či jazykovém kontextu, *Nad'a Štachová* se naopak vrací k období formování moderní společnosti a vyjednávání pozice práva v jejím rámci, a to skrze analýzu díla českého humanistického básníka a prokurátora Michala Pěčky z Radostic. Následují texty věnované expertním postavám v rámci celého právního systému. Studie *Heleny Tužinské*, pohybující se na hraně právní a lingvistické antropologie, reflektuje problémy jazykové pomoci migrantům, konkrétně problémy, které přináší překladatelská praxe v právním řízení, a jejich důsledky. *Miroslav Mareš* pak přináší svědectví o stále nejasné pozici soudního znalce v oboru sociálních věd v rámci českého soudního systému. Texty *Jiřího Baroše* a *Davidy Sehnálka* by pak bylo možné označit za texty koncepční. Baroš představuje přístup ke zkoumání rozhodování na úrovni ústavního soudu, a to specifickou metodu označovanou jako sociologie právních konceptů. Sehnálek pak představuje možnosti evolucionistického přístupu k právu jako další z možností, jak ke studiu práva přistupovat. Konečně text *Markéty Selucké* je příkladem klasického přístupu k analýze změn právních norem skrze posuny společenských preferencí: zaměřuje se na změny v opatřeních soukromého práva od 19. století, kdy se začala formovat postava svobodného občana jako osoby se specifickými soukromými zájmy, až po současnost, kdy není cílem zajistit základní svobodu, ale vyvážení nerovností, které se mohou mezi svobodnými lidmi vyskytovat.

Snad pro konkrétní vyznění problematiky, které se Selucká ve své studii věnuje, se právě při čtení jejího textu nutně neustále vrací otázky, které jej ve skutečnosti přesahují. Jsou to otázky po vztahu práva a společnosti, po nutnosti pochopení přesné pozice práva jako prvku regulujícího, ale také jako prvku ze společnosti vycházejícího, jako nástroje, který může být zneužit, jako nástroje, který má své kulturní a sociální limity, jichž by si měli být vědomi ti, kdo jsou jeho adresáti, a především ti, kteří s ním mají možnost nakládat.

Editori